

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства фінансів України

до проекту Закону України «Про віртуальні активи» (далі – проект), внесений народними депутатами України Жмеренецьким О. С. та іншими.

(реєстраційний № 3637-доопрацьований від 14.09.2020 р.)

пропозиції до другого читання

1. Проект може бути підтриманий з урахуванням наведеного нижче.

2. 1) Відповідно до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон) бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Активами, що підлягають зарахуванню на баланс підприємства, вважаються ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому та їх вартість може бути достовірно визначена.

Для цілей бухгалтерського обліку до активів належать:

необоротні активи, які включають: основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість тощо;

кошти, розрахунки та інші активи, які включають: грошові кошти (у національній та іноземній валюті у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронні гроші, грошові документи, короткострокові векселі одержані і фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість тощо.

Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності повністю врегульовано відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності активів.

Проте, проектом не конкретизовано до якого саме виду активів відносяться віртуальні активи: матеріальні, нематеріальні, грошові кошти чи цінні папери.

У статті 4 проекту зазначено, що віртуальні активи не є засобом платежу на території України.

Водночас, згідно із Законом одним із принципів, на якому ґрунтується бухгалтерський облік, є принцип – «єдиний грошовий вимірник», за яким вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці.

Відповідно до Конституції України грошовою одиницею України є гривня.

Крім цього, проектом не передбачено особливостей визначення вартості віртуальних активів для цілей бухгалтерського обліку, зокрема зарахування на баланс, та яка вартість буде враховуватись в подальшому при здійсненні операцій з продажу,

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000A2FE2E00D1248B00

Підписувач Улютін Денис Валерійович

Дійсний з 10.11.2020 12:52:22 по 10.11.2022 12:52:22

Міністерство фінансів України

14030-11/42 від 08.07.2021

обміну, придбання тощо, що в свою чергу матиме вплив на формування бази оподаткування.

Враховуючи викладене, з метою необхідності відображення даних операцій в бухгалтерському обліку, норми проекту потребують більш детальної конкретизації.

2) Пунктом 1 статті 16 проекту передбачено, що до центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері обігу віртуальних активів відносяться:

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу віртуальних активів;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері обігу віртуальних активів.

Крім цього, пунктом 8 цієї ж статті проекту передбачено, що центральними органами виконавчої влади, що визначають особливості обігу фінансових віртуальних активів, у межах своїх повноважень є Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Також пунктом 5 Прикінцевих положень проекту пропонується утворити центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері обігу віртуальних активів.

Реалізація вищезазначених положень проекту потребуватиме додаткових бюджетних коштів на створення та фінансування центрального органу, який пропонується утворити.

Водночас суб'єктом права законодавчої ініціативи в порушення вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України не подано фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Крім цього, постає питання доцільності розподілу функцій щодо формування та реалізацію державної політики у сфері обігу віртуальних активів між двома державними органами.

3) Пунктом 8 статті 16 проекту передбачено, що центральними органами виконавчої влади, що визначають особливості обігу фінансових віртуальних активів, у межах своїх повноважень є Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Статтею 2 Закону України «Про Національний банк України» встановлено, що Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються [Конституцією України](#), цим Законом та іншими законами України.

Статтею 6 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» встановлено, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України.

Враховуючи викладене, пункт 8 статті 16 проекту потребує доопрацювання.

4) Відповідно до статті 20 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, Україні необхідно забезпечити імплементацію відповідних міжнародних стандартів у сфері запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом.

У жовтні 2018 року FATF запровадила зміни до своєї 15-ї Рекомендації та чітко заявила, що Рекомендації FATF застосовуються й до фінансової діяльності, що включає віртуальні активи.

До Глосарію FATF додано два нових визначення: «віртуальний актив» (ВА) та «постачальники послуг з віртуальних активів» (VASP).

У червні 2019 року FATF прийнято Пояснювальну записку до Рекомендації 15 для подальшого уточнення того, як вимоги FATF мають застосовуватись до ВА та VASP.

Недотримання зазначених вимог FATF при запровадженні державного регулювання ринку віртуальних валют може призвести до включення України до переліку країн, що мають недоліки у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, що, в свою чергу, матиме негативні наслідки для національної економіки. ряд визначень, запропонованих у проекті, не враховують положень відповідних міжнародно-правових актів.

Водночас пункт шостий статті 1 законопроекту містить визначення «постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють в інтересах третіх осіб один або декілька з наступних видів діяльності: зберігання або адміністрування віртуальних активів та ключів віртуальних активів; обмін віртуальних активів; переказ віртуальних активів; участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів».

Зауважимо, що запропоноване визначення відповідних суб'єктів не узгоджується з підходами, що містить Директива Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу від 30.05.2018 № 2018/843/ЄС про внесення поправок в Директиву 2015/849/ЄС про запобігання використанню фінансової системи для відмивання коштів та фінансового тероризму, а також про внесення поправок в Директиви 2009/138/ЄС та 2013/36/ЄС (далі – Директива № 2018/843/ЄС), в якій передбачено виділення серед постачальників (провайдерів) послуг лише провайдерів обміну між віртуальними та фіатними валютами та провайдерів-гаманців зберігача.

Водночас, відповідно до п. 48 другого Звіту про прогрес та переоцінку рейтингів України, затвердженого Комітетом експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) за результатами 2-ї Міжсесійної консультації (м. Страсбург, 22 травня – 10 липня 2020 року):

«Україна вжила заходів щодо дотримання нових вимог п'ятнадцятої Рекомендації FATF. Закон України від 06.12.2019 № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361) визначає, що постачальники послуг, пов'язані з обігом віртуальних активів (VASP) це – *“будь-яка фізична чи юридична особа, яка провадить один або декілька таких видів діяльності та/або операцій для іншої фізичної та/або юридичної особи або від її імені: обмін віртуальних активів; переказ віртуальних активів; зберігання та/або адміністрування віртуальних активів або інструментів, що дають змогу контролювати віртуальні активи; участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів”*. Ці визначення є широкими та охоплюють визначення VASPs відповідно до Стандартів FATF.».

Слід зазначити, що MONEYVAL є постійним моніторинговим органом Ради Європи, наділеним повноваженням здійснювати оцінку відповідності основним міжнародним стандартам з метою протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму та ефективності їх впровадження, а також повноваженням надавати рекомендації національним органам щодо необхідного вдосконалення їх систем.

Крім цього, у проекті відсутні положення, якими б унормовувались питання щодо деанонімізації власників віртуальних активів закріплені Директивою 2018/843 у змінах до абзацу першого статті 10 Директиви 2015/849/ЄС (щодо заборони анонімних рахунків, депозитів, банківських скриньок тощо) та новій редакції статті 65 цієї ж Директиви (щодо створення та ведення центральної бази даних для реєстрації користувачів і адрес електронних гаманців, доступних органам фінансової розвідки, а також формами самостійного представлення декларацій користувачами віртуальних валют).

Також пунктом 3 Прикінцевих та перехідних положень проекту передбачено внесення змін до статті 14 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», яка відповідно до прийнятого 30.06.2021 Закону України «Про платіжні послуги» змінює свою редакцію.

**Перший заступник Міністра
фінансів України**

(підпис)

Денис УЛЮТІН